

Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến quản lí dạy học môn tiếng Anh cấp Trung học cơ sở theo hướng phát triển năng lực học sinh trên địa bàn thành phố Hà Nội

Vương Hồng Hạnh

Email: hanhvh@vnies.edu.vn
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
106 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm,
Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế cùng với cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đặt ra cho con người phải biết sử dụng ngôn ngữ tiếng Anh như một công cụ, phương tiện giao tiếp hàng ngày. Xu thế này kéo theo vai trò ngày càng quan trọng của công tác quản lí dạy học môn Tiếng Anh. Theo đó, việc xác định các yếu tố tác động đến công tác quản lí là vô cùng cần thiết để nâng cao hiệu quả của công tác này. Mục tiêu của nghiên cứu là tìm hiểu thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến quản lí dạy học môn tiếng Anh ở trường trung học cơ sở trên địa bàn thành phố Hà Nội theo hướng phát triển năng lực học sinh trong bối cảnh đổi mới giáo dục. Nghiên cứu sử dụng kết hợp cả phương pháp định tính và định lượng. Dữ liệu được thu thập thông qua khảo sát 144 cán bộ quản lí và 180 giáo viên thuộc các trường trung học cơ sở công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội, đại diện 4 quận nội thành và 3 huyện ngoại thành. Kết quả nghiên cứu đã chỉ ra 11 yếu tố ảnh hưởng đến quản lí dạy học môn Tiếng Anh và các yếu tố này có ảnh hưởng theo các mức độ và chiều hướng khác nhau.

TỪ KHÓA: Quản lí, môn Tiếng Anh, giáo viên tiếng Anh, phát triển năng lực học sinh, trung học cơ sở.

→ Nhận bài 15/10/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 21/11/2022 → Duyệt đăng 30/12/2022.

1. Đặt vấn đề

Xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế cùng với cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đặt ra cho con người phải biết sử dụng ngôn ngữ tiếng Anh như một công cụ, phương tiện giao tiếp hàng ngày. Giáo dục và đào tạo phổ thông trong bối cảnh hiện nay cũng đang thay đổi và thích ứng với yêu cầu đó. Các định hướng này đã được nhắc đến trong các văn bản quan trọng như Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04 tháng 11 năm 2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo [1], Kết luận số 51-KL/TW ngày 29 tháng 10 năm 2012 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI [2] và Chỉ thị số 02/CT-TTg ngày 22 tháng 01 năm 2013 của Thủ tướng Chính phủ về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo [3]. Thành phố Hà Nội là trung tâm văn hóa, chính trị, giáo dục của cả nước. Dạy học môn Tiếng Anh cũng đã được các cấp quan tâm, chỉ đạo thực hiện như: Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội ban hành Quyết định số 3886/QĐ-UBND ngày 24 tháng 8 năm 2011 thành lập Ban chỉ đạo thực hiện Đề án dạy và học ngoại ngữ trong hệ thống các trường học của Hà Nội giai đoạn 2011 - 2020 [4]. Nhằm đẩy nhanh tiến độ phổ cập tiếng Anh cho học sinh khối phổ thông, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã ban hành Kế hoạch số 28/KH-UBND ngày 23 tháng 01 năm 2019 về dạy và

học ngoại ngữ trong các trường phổ thông, trung tâm giáo dục nghề nghiệp - giáo dục thường xuyên trên địa bàn thành phố Hà Nội đến năm 2025 [5]. Tuy nhiên, thực trạng đào tạo môn Tiếng Anh ở các trường phổ thông tại thành phố Hà Nội hiện nay vẫn còn là một vấn đề cần tiếp tục suy nghĩ. Một trong các nguyên nhân là công tác quản lí xây dựng kế hoạch chương trình, phương pháp giảng dạy, phương pháp tổ chức các hoạt động, phương pháp học tiếng Anh... theo định hướng năng lực học sinh chưa được quan tâm đúng mức, hiệu quả chưa cao; cán bộ quản lí các trường chưa thường xuyên quan tâm, động viên giáo viên, chưa chủ động, sáng tạo trong việc phối hợp tổ chức các hoạt động giao lưu, các câu lạc bộ, các chuyên đề, hội thảo... Để nâng cao hiệu quả công tác quản lí dạy học tiếng Anh, việc xác định các yếu tố tác động đến công tác này là vô cùng quan trọng. Theo đó, mục tiêu của nghiên cứu là tìm hiểu thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả quản lí dạy học môn Tiếng Anh ở trường trung học cơ sở trên địa bàn thành phố Hà Nội theo hướng phát triển năng lực học sinh trong bối cảnh đổi mới giáo dục. Kết quả nghiên cứu hi vọng sẽ cung cấp cơ sở cho các nhà quản lí để cải thiện hiệu quả công tác quản lí dạy học môn Tiếng Anh ở trường trung học cơ sở trên địa bàn thành phố Hà Nội, từ đó nâng cao chất lượng dạy và học bộ môn này.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh ở trường trung học cơ sở theo hướng phát triển năng lực học sinh

Quản lý dạy học môn Tiếng Anh ở trường trung học cơ sở là những tác động của cán bộ quản lý nhà trường tới giáo viên và học sinh nhằm hình thành cho các em kiến thức, kỹ năng nghe, nói, đọc, viết bằng tiếng Anh và thái độ tích cực, chủ động khi sử dụng tiếng Anh trong học tập và giao tiếp. Quản lý dạy học môn Tiếng Anh ở trường trung học cơ sở nói chung và quản lý dạy học môn tiếng anh ở trường trung học cơ sở theo hướng phát triển năng lực học sinh nói riêng bị tác động bởi hai nhóm yếu tố:

a. Các yếu tố chủ quan

- *Đặc điểm tâm lý học sinh trung học cơ sở:* Học sinh cấp Trung học cơ sở có những đặc điểm riêng biệt về tâm lý tạo ra sự khác biệt về động cơ học tập, kỹ năng học tập, ý thức và phương pháp học tập của các em. Trong đó, hứng thú là yếu tố quan trọng tạo ra động lực để học sinh học tập tốt. Những học sinh có động lực khác nhau sẽ có kỹ năng, ý thức và phương pháp học tập khác nhau. Trên cơ sở đó, kết quả học tập của các em sẽ khác nhau. Hứng thú của học sinh được tạo nên từ nhiều yếu tố khác nhau tùy vào năng lực và mỗi môn học. Với môn Tiếng Anh, trong bối cảnh khoa học công nghệ thông tin đang rất phát triển, các em có thể tự khám phá, tìm hiểu, chọn lọc tài liệu dưới sự hướng dẫn của giáo viên.

Với những học sinh có động cơ học tập tốt, các em sẽ có mong muốn tìm hiểu, tích cực trong tìm hiểu, tiếp thu kiến thức, rèn luyện kỹ năng và có thái độ chủ động trong học tập. Học tốt được môn học này, học sinh sẽ có động lực để học những môn học khác, đồng thời hiểu biết sâu sắc hơn cũng như có niềm say mê với môn học này. Với những học sinh có động cơ học tập không đúng đắn, các em sẽ không có hứng thú với môn học này. Từ đó, học sinh có thể có những cách học đối phó, không có phương pháp học tập phù hợp, không hình thành và phát triển được kiến thức, kỹ năng của môn học.

Hiện nay, khi chuyển từ dạy học theo nội dung sang dạy học theo tiếp cận năng lực, học sinh càng cần phải thay đổi ý thức và phương pháp học tập. Chuyển từ sự thụ động, ghi nhớ một chiều, học sinh cần chủ động tiếp thu kiến thức để phát triển nhân cách của bản thân để hướng đến trở thành công dân toàn cầu. Vì thế, hứng thú học tập rất quan trọng.

- *Năng lực, trình độ của cán bộ quản lý:* Để quản lý dạy học môn Tiếng Anh theo định hướng phát triển năng lực học sinh ở trường trung học cơ sở, cán bộ quản lý cần có năng lực quản lý trên các nội dung như: lập kế hoạch hoạt động dạy học, tổ chức hoạt động dạy học,

kiểm tra, đánh giá hoạt động dạy học, tự bồi dưỡng, nâng cao năng lực của cán bộ quản lý trong quản lý dạy học. Đây là một thách thức không nhỏ đối với cán bộ quản lý, đòi hỏi họ phải nhận thức rõ ràng, vận dụng lý thuyết phù hợp với điều kiện thực tiễn. Đây là đội ngũ có vai trò quyết định trong công tác quản lý hoạt động dạy học của nhà trường. Trình độ của cán bộ quản lý có ảnh hưởng lớn đến hiệu quả của quá trình quản lý. Đội ngũ cán bộ quản lý có năng lực, trình độ tốt sẽ có khả năng định hướng, chỉ đạo, tổ chức, kiểm tra, đánh giá hoạt động dạy học của giáo viên và học sinh và tự đánh giá, điều chỉnh, bổ sung kịp thời các nội dung, thay đổi cách thức để nâng cao hiệu quả quản lý.

- *Nhận thức, năng lực, trình độ của đội ngũ giáo viên dạy môn Tiếng Anh:* Đội ngũ giáo viên đóng vai trò quyết định chất lượng của hoạt động dạy học và ảnh hưởng lớn đến quản lý dạy học. Bởi lẽ, họ là những người trực tiếp thực hiện quá trình dạy học. Vì vậy, nhận thức, năng lực, trình độ của giáo viên sẽ quyết định việc đảm bảo chất lượng quản lý hoạt động dạy học. Khi có nhận thức đúng đắn về dạy học môn tiếng Anh theo định hướng phát triển năng lực học sinh ở trường trung học cơ sở, giáo viên sẽ hiểu rõ rằng những thay đổi này mang tất yếu, trở thành xu thế phổ biến được áp dụng rộng rãi trên nhiều quốc gia và phù hợp với bối cảnh đổi mới giáo dục của Việt Nam hiện nay. Xác định được đây là một yêu cầu cấp bách, giáo viên sẽ chuẩn bị tâm lý sẵn sàng để triển khai. Từ đó, căn cứ vào năng lực và trình độ của bản thân, họ có thể phát huy được những ưu điểm đồng thời tự bồi dưỡng, nâng cao năng lực trình độ để có thể thực hiện tốt nhiệm vụ của mình cũng như lan tỏa đến đồng nghiệp.

- *Phương pháp, hình thức kiểm tra, đánh giá hoạt động dạy của giáo viên và hoạt động học của học sinh:* Theo quan điểm phát triển năng lực, việc đánh giá kết quả học tập không lấy việc kiểm tra khả năng tái hiện kiến thức đã học làm trung tâm của việc đánh giá. Đánh giá kết quả học tập theo năng lực cần chú trọng khả năng vận dụng sáng tạo tri thức trong những tình huống ứng dụng khác nhau. Đánh giá kết quả học tập đối với các môn học và hoạt động giáo dục ở mỗi lớp và sau cấp học là biện pháp chủ yếu nhằm xác định mức độ thực hiện mục tiêu dạy học, có vai trò quan trọng trong việc cải thiện kết quả học tập của học sinh. Hay nói cách khác, đánh giá theo năng lực là đánh giá kiến thức, kỹ năng và thái độ trong bối cảnh có ý nghĩa.

Đánh giá kết quả giáo dục các môn học, hoạt động giáo dục ở mỗi lớp và sau cấp học cần phải dựa vào cứ vào chuẩn kiến thức, kỹ năng (theo định hướng tiếp cận năng lực) từng môn học, hoạt động giáo dục từng môn, từng lớp; yêu cầu cơ bản cần đạt về kiến thức, kỹ năng, thái độ (theo định hướng tiếp cận năng lực) của học sinh của cấp học. Đồng thời, người đánh giá cần phải

hợp giữa đánh giá thường xuyên và đánh giá định kì, giữa đánh giá của giáo viên và tự đánh giá của học sinh, giữa đánh giá của nhà trường và đánh giá của gia đình, cộng đồng và kết hợp giữa hình thức đánh giá bằng trắc nghiệm khách quan và tự luận nhằm phát huy những ưu điểm của mỗi hình thức đánh giá này. Người đánh giá cũng cần có công cụ đánh giá thích hợp nhằm đánh giá toàn diện, công bằng, trung thực, có khả năng phân loại, giúp giáo viên và học sinh điều chỉnh kịp thời việc dạy và học.

- Sự phối hợp giữa các lực lượng tham gia quản lí dạy học: Sự phối hợp giữa các lực lượng tham gia quản lí sẽ tạo ra sức mạnh để cùng thực hiện nhiệm vụ chung, đạt đến mục tiêu đề ra. Hiệu trưởng là người đứng đầu nhà trường, chịu trách nhiệm về tất cả các hoạt động của nhà trường, trước Nhà nước và Nhân dân. Vì thế, chất lượng quản lí dạy học phụ thuộc lớn vào năng lực, trình độ, khả năng điều hành, phối hợp, phân cấp, giao việc đúng người của hiệu trưởng. Triển khai đến các phó hiệu trưởng, tổ chuyên môn và giáo viên, học sinh lại càng cần sự phối hợp nhịp nhàng. Hiệu quả làm việc của tổ bộ môn Tiếng Anh lại là điểm trọng yếu để nâng cao chất lượng dạy học môn tiếng Anh nói riêng và chất lượng dạy học nói chung. Sự phối hợp của các thành viên, tổ chức trong nhà trường, từ hiệu trưởng, phó hiệu trưởng, tổ trưởng, chủ tịch Công đoàn, Đoàn Thanh niên... tốt thì sẽ tạo ra một bộ máy vận hành tốt, mang lại hiệu quả cao, đánh giá đúng, coi trọng vai trò của tổ bộ môn, hội đồng giáo dục nhà trường thì sẽ tạo ra hiệu quả cao trong chất lượng dạy học và đảm bảo chất lượng quản lí.

- Môi trường sử dụng ngôn ngữ tiếng Anh: Môi trường sử dụng tiếng Anh quyết định lớn đến quá trình dạy học và quản lí dạy học tiếng Anh theo định hướng phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở hiện nay. Môi trường sẽ giúp cho học sinh được “tắm” trong văn hóa, ngôn ngữ bản địa, từ đó học sinh có thể hình dung cụ thể về cách thức sử dụng, giao tiếp để thực hành tiếng tốt hơn. Môi trường sử dụng ngôn ngữ tiếng Anh vừa tạo môi trường gần gũi với ngôn ngữ, văn hóa được vừa tạo cho học sinh môi trường học tập thân thiện, lành mạnh để các em có thể thể hiện năng lực, ý kiến của bản thân.

b. Các yếu tố khách quan

- Các cơ chế, chính sách về quản lí dạy học môn Tiếng Anh theo hướng phát triển năng lực của học sinh: Khung năng lực ngoại ngữ Việt Nam được phát triển trên cơ sở tham chiếu, ứng dụng CEFR và một số khung trình độ tiếng Anh của các nước, kết hợp với tình hình và điều kiện thực tế dạy, học và sử dụng ngoại ngữ ở Việt Nam. Khung năng lực ngoại ngữ Việt Nam được chia làm 3 cấp (Sơ cấp, Trung cấp và Cao cấp) và 6 bậc (từ Bậc 1 đến Bậc 6 và tương thích với các bậc từ A1 đến C2 trong CEFR).

Trong xu thế phát triển và biến đổi không ngừng của kinh tế xã hội và khoa học kĩ thuật, Đảng và nhà nước ta đã xác định vai trò của giáo dục và đào tạo trong thời kì đổi mới, phát triển, thời kì xây dựng công nghiệp hóa – hiện đại hóa đất nước như “giáo dục là quốc sách hàng đầu”, “đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo”, “đổi mới phương pháp dạy học”, “đổi mới công tác quản lí”, “mở rộng và nâng cao chất lượng đào tạo ngoại ngữ”... được thể hiện trong Văn kiện Đại hội Đảng XI, các Nghị quyết Trung ương Đảng, Nghị Quyết Quốc hội, Luật Giáo dục, Chỉ thị của Thủ tướng Chính phủ... Các văn bản hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo, của các cấp giáo dục về đổi mới phương pháp dạy học, đề án về dạy học ngoại ngữ của 2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo là những căn cứ pháp lí thuận lợi cho công tác đổi mới hoạt động dạy học nói chung, hoạt động dạy học môn Tiếng Anh ở các trường trung học cơ sở trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng.

- Cơ sở vật chất, thiết bị dạy học và nguồn học liệu mở môn tiếng Anh: Cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, nguồn học liệu là một trong những yếu tố ảnh hưởng lớn đến quản lí dạy học tiếng Anh theo hướng phát triển năng lực học sinh. Cụ thể là:

Dạy học môn Tiếng Anh theo hướng phát triển năng lực học sinh đòi hỏi cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học hiện đại hơn. Do đó, các hoạt động quản lí hoạt động dạy học cần chú ý đưa ra các biện pháp để đảm bảo đủ cơ sở vật chất, thiết bị dạy học đồng bộ, hiện đại, tăng cường công nghệ thông tin, truyền thông.

Hiện nay, với sự phát triển như vũ bão của khoa học công nghệ, hoạt động quản lí cũng cần sử dụng các trang thiết bị, kĩ thuật công nghệ thông tin, phần mềm quản lí hiện đại để quản lí dạy học tiếng Anh. Theo đó, cơ sở vật chất càng hiện đại thì càng thuận lợi cho hoạt động quản lí dạy học;

Nguồn học liệu mở/Tài liệu tham khảo chính xác cập nhật, đa dạng sẽ giúp giáo viên có thể lựa chọn nội dung dạy học phù hợp với học sinh và tạo hứng thú cho học sinh trong quá trình dạy học. Tài liệu tham khảo không chính xác, cập nhật sẽ gây khó khăn cho giáo viên trong quá trình dạy học, khiến bài dạy lạc hậu. Vì thế, cán bộ quản lí cần tạo điều kiện cho giáo viên có cơ hội tiếp xúc với nguồn học liệu chính xác, cập nhật để nâng cao hiệu quả của quá trình dạy học.

2.2. Phương pháp và mẫu nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu: Nghiên cứu sử dụng kết hợp cả nghiên cứu định lượng và nghiên cứu định tính. Nghiên cứu định lượng được thực hiện thông qua phiếu hỏi và nghiên cứu định tính được thực hiện thông qua phỏng vấn sâu.

Mẫu nghiên cứu: Nghiên cứu thực hiện khảo sát hai nhóm đối tượng gồm cán bộ quản lí và giáo viên thuộc

các trường trung học cơ sở công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội, đại diện 4 quận nội thành (Long Biên, Ba Đình, Hoàn Kiếm, Nam Từ Liêm) và 3 huyện ngoại thành (Gia Lâm, Mỹ Đức, Hoài Đức). Tổng số khách thể gồm 144 cán bộ quản lý và 180 giáo viên.

Thang đo: Nghiên cứu sử dụng bảng hỏi với thang đo Likert 5, từ mức 1 - Không ảnh hưởng, mức 2 - Ảnh hưởng một phần, mức 3 - Tương đối ảnh hưởng, mức 4 - Ảnh hưởng, đến mức 5 - Rất ảnh hưởng.

2.3. Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh ở trường trung học cơ sở theo hướng phát triển năng lực học sinh

2.3.1. Đánh giá của cán bộ quản lý về mức độ ảnh hưởng của các yếu tố

Theo đánh giá của cán bộ quản lý, các yếu tố khác nhau có ảnh hưởng đến công tác quản lý dạy học tiếng Anh theo các mức độ và chiều hướng khác nhau (xem Biểu đồ 1). Trong đó, môi trường sử dụng tiếng Anh đóng vai trò quan trọng nhất trong quản lý dạy học môn Tiếng Anh cho học sinh trung học cơ sở Hà Nội theo hướng phát triển năng lực học sinh trong Chương trình Giáo dục phổ thông mới (điểm trung bình = 4,83). Tiếp theo là năng lực trình độ của giáo viên tiếng Anh (điểm trung bình = 4,63). Ngược lại, yếu tố về tâm lý học sinh được đánh giá có ảnh hưởng ít nhất đến công tác quản lý dạy học môn này (điểm trung bình = 3,85).

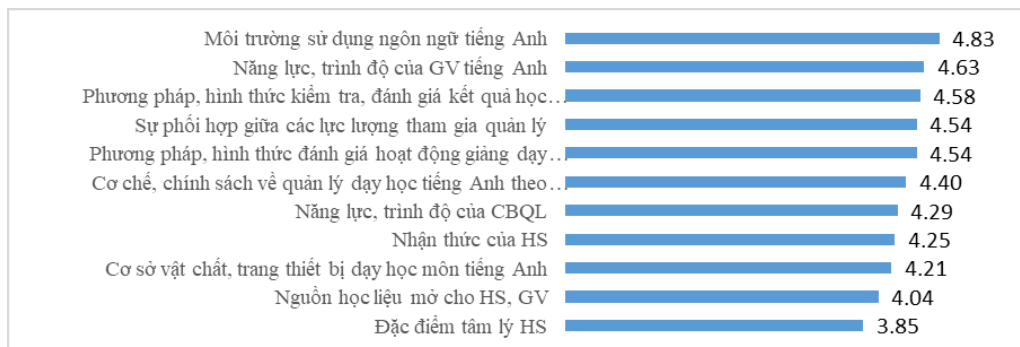
Môi trường sử dụng tiếng Anh là cơ sở phát triển ngôn ngữ hiệu quả giúp học sinh ghi nhớ kiến thức và thực hành các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết. Trong tiết học tiếng Anh, người dạy cần tạo ra môi trường học tập với đầy đủ âm thanh, ánh sáng, hoạt động... nhằm kích thích các giác quan của người học, từ đó tạo sự hứng thú của học sinh đối với bài học, tăng khả năng tiếp thu, ghi nhớ kiến thức và giúp học sinh thực hành các kỹ năng một cách toàn diện, thay vì lối truyền thụ cô dạy trò chép truyền thống. Một môi trường sử dụng tiếng Anh theo đúng nghĩa là nơi mà học sinh được giao tiếp, tương tác với thầy cô, bạn bè, được vui chơi, trải nghiệm các tình huống, vận động... từ đó giúp học sinh hình thành thói quen ngôn ngữ, ghi nhớ một cách tự

nhiên và tư duy bằng tiếng Anh. Trong bối cảnh cách mạng công nghiệp lần thứ 4 đang diễn ra trên mọi lĩnh vực của đời sống, thế giới dần trở nên phẳng hơn, học sinh và giáo viên đều có thể dễ dàng tiếp cận với các video Anh ngữ, website, mạng xã hội, phần mềm tiếng Anh thông qua các nền tảng tiếng Anh trực tuyến. Đây là những kênh thông tin dễ tiếp cận, dễ sử dụng và phù hợp với nhiều đối tượng khác nhau. Việc tận dụng các phương tiện truyền thông này có thể tạo ra môi trường học tiếng Anh hiệu quả, linh hoạt và chi phí thấp cho học sinh, đặc biệt là học sinh có hoàn cảnh kinh tế khó khăn. Tuy nhiên, nhận định của cán bộ quản lý các trường trung học cơ sở khác nhau trên địa bàn thành phố cũng có sự khác biệt nhất định. Tiêu biểu là sự khác biệt về vị trí địa lý và thâm niên công tác.

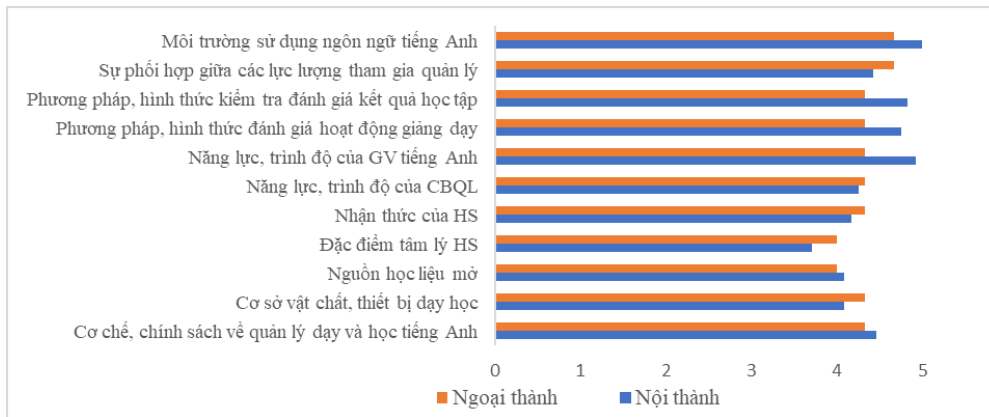
Xét theo vị trí địa lý, trong khi cán bộ quản lý ngoại thành có những nhận định về mức độ ảnh hưởng của các yếu tố đến công tác quản lý dạy học có sự chênh lệch nhưng không đáng kể thì cán bộ quản lý nội thành đánh giá mức độ ảnh hưởng của các yếu tố có sự khác nhau rõ rệt hơn (xem Biểu đồ 2).

Đối với các trường ngoại thành, cán bộ quản lý cho rằng “đặc điểm tâm lý của học sinh” và “nguồn học liệu mở đối với giáo viên và học sinh” có ảnh hưởng ít nhất đến việc quản lý dạy và học môn Tiếng Anh (điểm trung bình = 4,00). Ngược lại, hai yếu tố được đánh giá có ảnh hưởng cao nhất là “Môi trường sử dụng ngôn ngữ tiếng Anh” và “Sự phối hợp giữa các lực lượng tham gia quản lý giảng dạy” (điểm trung bình = 4,67). Các yếu tố khác đều được đánh giá với cùng mức độ ảnh hưởng (điểm trung bình = 4,33).

Đối với các trường nội thành, đánh giá của cán bộ quản lý về mức độ ảnh hưởng của các yếu tố có sự khác nhau rõ rệt hơn với điểm trung bình dao động trong khoảng 3,71 - 5,00. Yếu tố “Môi trường sử dụng ngôn ngữ tiếng Anh” được đánh giá ở mức độ tuyệt đối (điểm trung bình = 5,00) và coi đây là thành tố quan trọng nhất quyết định hiệu quả công tác quản lý. Bởi vậy, Ban giám hiệu các trường trung học cơ sở nội thành luôn tạo điều kiện tốt nhất để các em học sinh trải nghiệm môi

Biểu đồ 1: Đánh giá của cán bộ quản lý về ảnh hưởng của các yếu tố đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh

Biểu đồ 2: Mức độ ảnh hưởng của các yếu tố phân theo nơi công tác của cán bộ quản lý

trường học tập tiếng Anh với các giáo viên bản địa, với các tiết học mang theo mô hình nước ngoài, giúp các em tiếp thu ngôn ngữ một cách tự nhiên nhất thay vì gò ép các em trong một tiết học truyền thống. Bên cạnh đó, nó còn phản ánh một thực tế là học sinh nội thành có môi trường thực hành tiếng Anh tốt hơn nhiều so với học sinh ngoại thành. So với nội thành, các trường ngoại thành thiếu giáo viên bản địa cả về số lượng và yếu tố về chất lượng. Mặt khác, yếu tố “Đặc điểm tâm lý học sinh” được đánh giá thấp nhất (điểm trung bình = 3,71) tương tự như giáo viên ngoại thành.

So sánh đánh giá của cán bộ quản lý nội thành và ngoại thành ở mỗi yếu tố cho thấy yếu tố “Năng lực, trình độ của giáo viên” có chênh lệch điểm trung bình lớn nhất (4,92 so với 4,33). Thực hiện kiểm định T-test để đánh giá về sự khác biệt giữa cán bộ quản lý nội thành và cán bộ quản lý ngoại thành về nhận định mức độ ảnh hưởng của yếu tố này cho thấy Sig. (2-tailed) = 0,008 (nhỏ hơn 0,05), tức là có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về mức độ hài lòng của những cán bộ quản lý nội thành và ngoại thành.

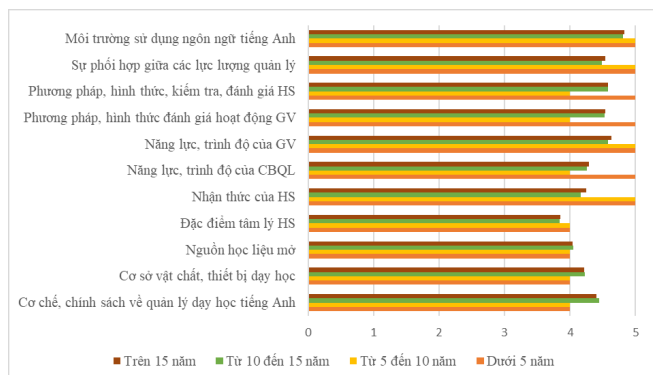
Xét theo thâm niên công tác, cán bộ quản lý có thâm niên khác nhau nhận định khác về mức độ ảnh hưởng của các yếu tố tới hiệu quả công tác quản lý dạy học môn Tiếng Anh trung học cơ sở (xem Biểu đồ 3). Cụ thể, cán bộ quản lý dưới 5 năm kinh nghiệm đánh giá rất cao mức độ ảnh hưởng của các yếu tố: 7/11 yếu tố được đánh giá ở mức cao nhất (điểm trung bình = 5,00) và 4 yếu tố còn lại được đánh giá ở mức 4 (điểm trung bình = 4,00). tương tự, nhóm cán bộ quản lý có từ 5 đến 10 năm thâm niên công tác cũng đánh giá khá cao mức độ ảnh hưởng của các yếu tố: 4/11 yếu tố được đánh giá ở mức cao nhất (điểm trung bình = 5,00) và 7 yếu tố còn lại được đánh giá ở mức 4 (điểm trung bình = 4,00). Ngược lại, theo nhóm cán bộ quản lý có kinh nghiệm trong nghề từ 10-15 năm và 15 năm trở lên, là nhóm thầy cô đã có nhiều năm gắn bó với nghề, với nhiều thế hệ học sinh và với nhà trường, yếu tố “Đặc điểm tâm

sinh lý có học sinh” có ảnh hưởng thấp nhất đến công tác quản lý hoạt động dạy học môn Tiếng Anh (điểm trung bình tương ứng là 3,84 và 3,85). Các yếu tố còn lại đều được đánh giá ở mức 4 trở lên nhưng không có yếu tố nào được đánh giá ở mức độ tuyệt đối. Điều này cho thấy mức độ phân tán của các câu trả lời của cán bộ quản lý lớn tuổi lớn hơn so với các thầy cô có ít trải nghiệm trong nghề hơn.

Yếu tố “Cơ chế, chính sách về quản lý dạy học tiếng Anh theo hướng phát triển năng lực cho học sinh” và “Cơ sở sở vật chất, trang thiết bị phục vụ dạy học môn Tiếng Anh cho giáo viên” là hai trong số ít yếu tố mà cán bộ quản lý trên 10 năm kinh nghiệm đánh giá cao hơn so với nhóm có tuổi nghề dưới 10 năm kinh nghiệm. Điều này phản ánh thực tế các cán bộ quản lý thuộc thế hệ trẻ chủ động, linh hoạt, sáng tạo và tận dụng rất tốt các phương tiện truyền thông và kho tài liệu khổng lồ trên mạng internet để vận dụng trong quá trình vận hành các hoạt động quản lý của nhà trường.

2.3.2. Đánh giá của giáo viên về mức độ ảnh hưởng của các yếu tố

Dưới góc nhìn của giáo viên, các yếu tố đều có mức ảnh hưởng nhất định đến công tác quản lý dạy học. Mức

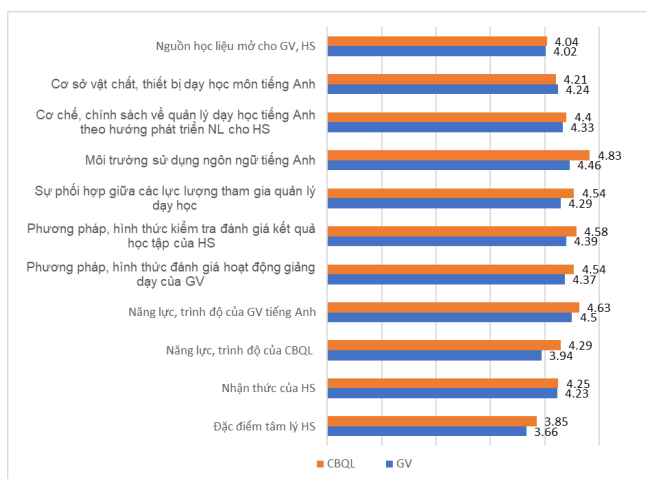
Biểu đồ 3: mức độ ảnh hưởng của các yếu tố phân theo thâm niên công tác của cán bộ quản lý

độ ảnh hưởng của các yếu tố này đến công tác quản lý dạy học môn Tiếng Anh có sự chênh lệch nhưng không đáng kể. Yếu tố có ảnh hưởng nhiều nhất đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh là “Năng lực và trình độ của giáo viên tiếng Anh” (điểm trung bình = 4,50). Chia sẻ với chúng tôi, giáo viên cho rằng, họ là những người đóng vai trò quan trọng trong quá trình dạy học bởi giáo viên là người trực tiếp đứng lớp, hướng dẫn và tương tác với học sinh nhiều nhất, do đó năng lực và trình độ của giáo viên bộ môn là thành tố quan trọng nhất quyết định chất lượng công tác quản lý dạy học môn Tiếng Anh. Trong khi đó, yếu tố có ảnh hưởng ít nhất đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh là “Đặc điểm tâm lý của học sinh” (điểm trung bình = 3,66). Có thể nói, bản thân người giáo viên trực tiếp đứng lớp đánh giá rất cao vai trò của mình trong quá trình quản lý dạy học môn Tiếng Anh bởi họ là cầu nối giữa ban giám hiệu và học sinh, giữa học sinh và gia đình, là người báo cáo với cán bộ quản lý về tình hình học tập và nề nếp của học sinh, đồng thời là người truyền tải những quy định của nhà trường đến học sinh và lắng nghe phản hồi của học sinh đối với chủ trương do ban giám hiệu đề ra. Từ nhận thức đó, giáo viên luôn cố gắng, nỗ lực làm tốt vai trò của mình, góp phần nâng cao hiệu quả và hiệu năng công tác quản lý dạy học môn Tiếng Anh nói riêng và công tác vận hành trường học nói chung.

2.3.3. So sánh đánh giá của cán bộ quản lý và giáo viên về mức độ ảnh hưởng của các yếu tố

Biểu đồ 4 cho thấy giá trị trung bình mức độ ảnh hưởng của các yếu tố đến công tác quản lý dạy học tiếng Anh theo hướng phát triển năng lực học sinh có sự khác nhau giữa góc nhìn của giáo viên và cán bộ quản lý. Đa phần cán bộ quản lý đều đánh giá mức độ ảnh hưởng của các yếu tố này cao hơn so với giáo viên.

Yếu tố có sự chênh lệch về giá trị trung bình lớn nhất

Biểu đồ 4: Mức độ ảnh hưởng của các yếu tố theo đánh giá của cán bộ quản lý và giáo viên

là “Môi trường sử dụng ngôn ngữ tiếng Anh” với mức chênh lệch là 0,37 và yếu tố “Năng lực trình độ của cán bộ quản lý” với mức chênh lệch là 0,35. cán bộ quản lý tự đánh giá sự ảnh hưởng của mình cao hơn đáng kể so với giáo viên đánh giá vai trò của người lãnh đạo đối với quản lý dạy học tiếng Anh theo định hướng phát triển năng lực học sinh. Giá trị trung bình mức độ ảnh hưởng của yếu tố “Năng lực trình độ giáo viên đến công tác quản lý dạy học tiếng Anh” do cán bộ quản lý tự đánh giá đạt 4,29, trong khi đó, giáo viên đánh giá vai trò của yếu tố này đạt 4,50. Điều này có nghĩa là giáo viên tự đánh giá vai trò của mình cao hơn so với mức cán bộ quản lý tự đánh giá.

Ở một khía cạnh khác, giáo viên đánh giá mức độ ảnh hưởng của yếu tố “Năng lực, trình độ của cán bộ quản lý đối với quá trình quản lý dạy học môn Tiếng Anh trung học cơ sở” ở mức 3,94 (dưới mức 4). Ngược lại, cán bộ quản lý đánh giá mức độ ảnh hưởng của yếu tố “Năng lực, trình độ của giáo viên đối với công tác quản lý dạy học tiếng Anh cho học sinh trung học cơ sở” ở mức 4,63 (gần mức 5). Hai con số này có sự chênh lệch đáng kể (0,69) cho thấy có sự khác biệt rõ ràng về quan điểm của giáo viên về vai trò của cán bộ quản lý và quan điểm của cán bộ quản lý về vai trò của người giáo viên trong quá trình quản lý dạy học môn Tiếng Anh ở cấp Trung học cơ sở. Cán bộ quản lý đánh giá cao năng lực và trình độ của người giáo viên trong bộ máy quản lý của nhà trường mà cụ thể là môn Tiếng Anh, trong khi giáo viên không đánh giá cao vai trò năng lực và trình độ của cán bộ quản lý trong quản lý hoạt động dạy học và coi đó là một trong hai yếu tố có ảnh hưởng thấp nhất đến công tác quản lý dạy học tiếng anh theo hướng phát triển năng lực học sinh. Qua đó có thể thấy, vai trò của người cán bộ quản lý trong quản lý hoạt động dạy học chưa được thể hiện một cách rõ ràng và giáo viên nhận thức chưa đủ về vai trò, chức năng của cán bộ quản lý trong nhà trường cũng như tầm quan trọng của việc nâng cao trình độ, chức năng của cán bộ quản lý trong việc cải thiện hiệu quả công tác quản lý hoạt động dạy học môn Tiếng Anh nói riêng và các môn học, hoạt động khác trong nhà trường nói chung.

3. Kết luận

Kết quả nghiên cứu đã chỉ ra 11 yếu tố ảnh hưởng đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh cho học sinh trung học cơ sở Hà Nội theo hướng phát triển năng lực học sinh trong bối cảnh đổi mới giáo dục. Các yếu tố này có ảnh hưởng đến công tác quản lý dạy học theo các mức độ và chiều hướng khác nhau, trong đó yếu tố được đánh giá có tác động mạnh mẽ đến hiệu quả quản lý công tác dạy học là môi trường sử dụng tiếng Anh và yếu tố có tác động ít nhất đến công tác quản lý dạy học môn Tiếng Anh mới là đặc điểm tâm sinh lý của học sinh.

Mặt khác, có những nhận định khác nhau về mức độ tác động của các yếu tố này tới công tác quản lý quá trình dạy học môn tiếng Anh theo định hướng mới giữa cán bộ quản lý nội thành và ngoại thành, giữa cán bộ quản lý có thâm niên công tác trên 10 năm và dưới 10 năm. Ngoài ra, quan điểm của các giáo viên và cán bộ quản lý trong việc đánh giá mức độ ảnh hưởng của yếu tố trình độ và năng lực của bản thân cũng như của đối phương có sự chênh lệch rõ nét. Điều này cho thấy chưa có sự thống nhất và minh bạch về vai trò của giáo viên và cán bộ quản lý trong bộ máy quản lý nhà trường nói chung

và quản lý hoạt động dạy học môn Tiếng Anh cấp Trung học cơ sở nói riêng.

Hạn chế của nghiên cứu là mới chỉ tìm hiểu các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh cho học sinh trung học cơ sở trên địa bàn thành phố Hà Nội. Do đó, các nghiên cứu tiếp theo có thể mở rộng phạm vi nghiên cứu để có được bức tranh hoàn chỉnh hơn về các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý dạy học môn Tiếng Anh cho học sinh trung học cơ sở nói riêng và cho học sinh các cấp học nói chung.

Tài liệu tham khảo

- [1] Ban Chấp hành Trung ương, (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- [2] Ban Chấp hành Trung ương, (2012), *Kết luận Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về đề án “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”*.
- [3] Thủ tướng Chính phủ, (2013), *Chỉ thị số 02/CT-TTg về việc Triển khai thực hiện kết luận số 51-KL/TW ngày 29 tháng 10 năm 2012 của Hội nghị lần thứ sáu Ban*
- Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- [4] Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội, (2011), *Quyết định số 3886/QĐ-UBND Thành lập Ban chỉ đạo thực hiện Đề án dạy và học ngoại ngữ trong hệ thống các trường học của Hà Nội, giai đoạn 2011-2020*.
- [5] Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội, (2019), *Kế hoạch số 28/KH-UBND về Dạy và học ngoại ngữ trong các trường phổ thông, trung tâm giáo dục nghề nghiệp - giáo dục thường xuyên trên địa bàn thành phố Hà Nội đến năm 2025*.

FACTORS AFFECTING THE MANAGEMENT OF ENGLISH TEACHING AT LOWER SECONDARY SCHOOLS IN HANOI TOWARDS DEVELOPING STUDENTS' COMPETENCE

Vuong Hong Hanh

Email: hanhvh@vnies.edu.vn

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
106 Tran Hung Dao, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *The trend of globalization, international integration and the Industrial Revolution 4.0 requires people to use English as a tool and means of daily communication. This trend leads to an increasingly important role of English teaching management. Accordingly, determining the factors affecting its management is extremely necessary to improve its managerial effectiveness. The article aims to find out the current situation of factors affecting management of teaching English at the lower secondary schools in Hanoi city towards developing students' competence in the context of educational innovation. Both qualitative and quantitative methods were used to collect data through a survey of 144 managers and 180 teachers in public secondary schools in Hanoi, in 4 urban districts and 3 suburb districts. The research findings have shown 11 factors affecting English teaching management with different impact levels and directions.*

KEYWORDS: *Management, English subject, teacher of English, developing students' competence, lower secondary schools.*